

MONETĀRAIS BIĻETENS 2009

11

Makroekonomiskā situācija novembrī būtiski nemainījās. Latvijā saglabājās zems iekšzemes pieprasījums, auga bezdarba līmenis (novembra beigās – 15.1%) un turpinājās darba samaksas un patēriņa cenu samazinājuma tendence. Tomēr atsevišķi tautsaimniecības dati liecināja par stabilizācijas procesu. Uzlabojoties situācijai ārējā pieprasījuma jomā un augot eksportam, oktobrī palielinājās maksājumu bilances tekošā konta pārpalikums, savukārt novembrī nedaudz pieauga naudas daudzums apgrozībā.

Par iekšzemes pieprasījuma kritumu liecināja iekšzemes kopprodukta samazinājums 3. ceturksnī (–19.0%), kā arī ražošanas lejupeļveids apstrādes rūpniecībā oktobrī (tās produkcijas fiziskā apjoma indekss salīdzinājumā ar septembri saskaņā ar sezonāli izlīdzinātiem datiem samazinājās par 1.9% un salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (pēc darbadienu skaita izlīdzināti dati) – par 15.8%). Zemais iekšzemes pieprasījums noteica tālāku lejupeļveidi arī mazumtirdzniecībā. Oktobrī tās apgrozījums salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi saskaņā ar sezonāli izlīdzinātiem datiem samazinājās par 1.3%, bet salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu – par 32.2%.

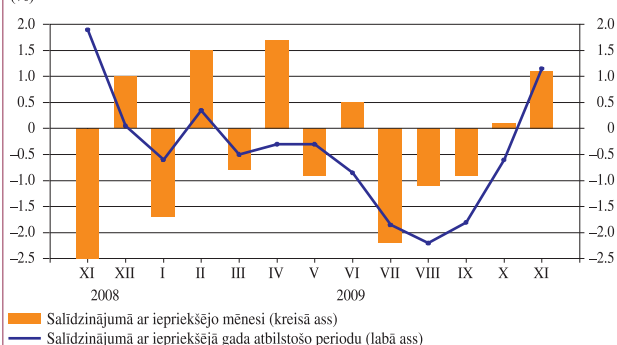
Novembrī būtiski pasliktinājās kravu transporta darbības rādītāji. Salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pa Latvijas dzelzceļu pārvesto kravu apjoms saruka par 17.1%, strauji samazinoties tranzīta pārvadājumiem Latvijas ostās. Savukārt kopējais apgrozījums Latvijas ostās saruka par 15.5%.

Mazāki iedzīvotāju ienākumi un uzņēmumu izmaksu optimizācija turpināja noteikt patēriņa cenu kritumu Latvijā: novembrī tās samazinājās par 0.7%, gada deflācijai sasniedzot 1.2%. Cenu kritums novembrī bija vērojams lielākajai daļai preču un pakalpojumu. Pieprasījuma sarukuma ietekmē turpināja samazināties gan pārtikas, gan nepārtikas preču cenas. Turpinot sarukt rūpnieciskajiem klientiem noteiktajai dabasgāzes cenai, vēl kritās siltumenerģijas tarifi (par 4.7%). Pieprasījuma sarukums un izmaksu optimizācija mazināja cenas arī vairākumam pakalpojumu. Savukārt straujāku cenu kritumu kavēja degvielas cenu kāpums pasaules naftas cenu pieauguma ietekmē.

Patēriņa cenu gada pamatinflācija novembrī sasniedza –1.6%, bet pēdējo 12 mēnešu gada vidējā inflācija un Māstrihtas kritērijam izmantotais saskaņotā patēriņa cenu indeksa (SPCI) 12 mēnešu vidējais pieaugums vēl bija samērā liels (attiecīgi 4.5% un 4.2%).

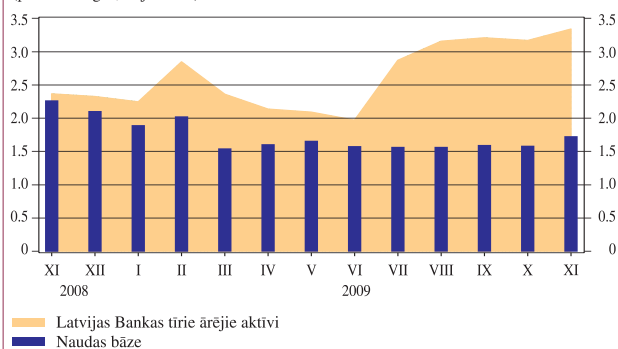
Novembrī valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts bija 73.6 milj. latu, no gada sākuma uzkrātajam deficītam pieaugot līdz 588.1 milj. latu. Deficīts bija valsts pamatbudžetā (25.5 milj. latu), valsts sociālās apdrošināšanas budžetā (37.9 milj. latu) un pašvaldību konsolidētajā budžetā (9.9 milj. latu). Kopējais ieņēmumu samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu galvenokārt nenodokļu ieņēmumu kāpuma dēļ bija neliels (–3.9%), tomēr turpinājās būtisks nodokļu ieņēmumu sarukums (–28.0%). Nozīmīgākais bija uzņēmumu ienākuma nodokļa (55.8%), iedzīvotāju ienākuma nodokļa (43.7%) un pievienotās vērtības nodokļa (22.8%) ieņēmumu kritums, bet sociālās apdrošināšanas iemaksas saruka par 20.7%. Vienlaikus turpināja samazināties budžeta izdevumi: novembrī tie bija par 22.3% mazāki nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā, bet 2009. gada 11 mēnešos kopā saruka par 10.4%. Lielākā ietekme uz kritumu novembrī bija izdevumu samazinājumam par precēm un pakalpojumiem (49.2%), kapitālo izdevumu sarukumam (48.7%) un atlīdzību samazinājumam (45.5%). Centrālās valdības un

NO REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM PIESAISTĪTO NOGULDĪJUMU ATLIKUMU DINAMIKA (%)

EMITĒTĀS NACIONĀLĀS VALŪTAS SEGUMS

(perioda beigās; mljrd. latu)

MAKROEKONOMISKIE RĀDĪTĀJI

	2009	
	X	XI
Rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indeksa atbilstoši darbadienu skaitam izlīdzinātas pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (%)	-13.5	*
Patēriņa cenu indeksa pārmaiņas		
Mēneša (%)	-0.2	-0.7
Pēdējo 12 mēnešu gada vidējā inflācija (%)	5.5	4.5
Gada (%)	-0.9	-1.2
Patēriņa cenu gada pamatinflācija ¹ (%)	-0.8	-1.6
Reģistrēto bezdarbnieku skaits perioda beigās	157 897	169 236
Bezdarba līmenis (% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita)	14.1	15.1
Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālā bilance (mlj. latu)	-514.5	-588.1
Ārējā tirdzniecība (mlj. latu)		
Eksports	355.1	*
Imports	396.4	*
Bilance	-41.3	*

¹ Avots: Latvijas Bankas dati.

* Datu vēl nav.

Avots: Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes un Finanšu ministrijas dati.

pašvaldību kopējais parāds novembrī sasniedza 4 240.0 milj. latu.

Stabilā likviditātes situācija un ārvalstu aizdevumu ieplūde Latvijā, kā arī sezonālais budžeta izdevumu apjoma palielinājums pozitīvi ietekmēja vairāku monetāro rādītāju dinamiku. Naudas daudzums apgriezībā pieauga, būtiski nemainoties skaidrās naudas pieprasījumam, bet palielinoties piesaistīto noguldījumu atlikumam un plašās naudas apjomam. Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikums novembrī pieauga par 1.1%, bet naudas rādītājs M3 – par 1.0%. Skaidrā nauda apgriezībā (bez atlikumiem banku kasēs) saruka tikai par 0.3%, savukārt noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem atlikums palielinājās par 0.5%, tādējādi šo noguldījumu gada pieauguma temps sasniedza 4.9%. Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu atlikuma un plašās naudas M3 gada pārmaiņu temps, lai gan vēl negatīvs, jau trešo mēnesi pēc kārtas uzlabojās (kopumā attiecīgi līdz -1.7% un -7.9%). Mājsaimniecību noguldījumu atlikums, neraugoties uz ienākumu kritumu un bezdarba kāpumu, salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi palielinājās par 0.3%, bet finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums pieauga par 2.1%.

Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikuma krituma temps salīdzinājumā ar iepriekšējo mēnesi nemainījās (-0.6%), jo projām norādot uz zemo iekšzemes pieprasījumu un raksturojot banku atturīgo nostāju pret neskaidro ekonomisko vidi valstī. Turpināja sarukt gan mājsaimniecībām izsniegto mājokļa un patēriņa kredītu, gan uzņēmējiem izsniegto komerciekredītu atlikums. Vienlaikus cerības uz uzņēmējdarbības sektora aktivizēšanos, t.sk. saistībā ar eksporta potenciālo kāpumu, rosināja industriālo kredītu portfeļa pieaugums jau otro mēnesi pēc kārtas un joprojām pozitīvais to atlikuma pārmaiņu temps arī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

Novembrī mazinājās banku sektora ārvalstu finansējums, sarūkot saistībām pret ārvalstu mātesbankām (saistības pret ārvalstu bankām kopumā samazinājās par 269.6 milj. latu, t.sk. no saistītajām bankām saņemto aizņēmumu atlikums – par 321.7 milj. latu). Savukārt nerezidentu nebanku noguldījumu atlikums jau otro mēnesi pēc kārtas pieauga. MFI (izņemot Latvijas Banku) tīro ārējo aktīvu negatīvais rādītājs novembrī uzlabojās par 23.9 milj. latu.

Naudas bāzes M0 pieaugumu novembrī (135.4 milj. latu) ietekmēja banku pieprasījuma noguldījumu atlikuma Latvijas Bankā kāpums, ko noteica valdības noguldījumu atlikuma samazināšanās Latvijas Bankā, tai konvertējot latos un izlietojot no ārvalstu aizdevējiem saņemtos līdzekļus. Vienlaikus saruka bankām izsniegto kredītu atlikums, bet centrālās bankas tīrie ārējie aktīvi palielinājās par 5.3%, un emitētās nacionālās valūtas segums ar Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem novembra beigās bija 193.0%. Ārējo rezervju kāpumu noteica no Pasaules Bankas saņemtais 200 milj. eiro aizdevums.

Naudas tirgu stabilitāti novembrī raksturoja zems un gandrīz nemainīgais RIGIBOR – kredītiem uz nakti vidēji mēnesī tas bija 1.80% (oktobrī – 1.81%), kā arī krasais ilgāka termiņa RIGIBOR kritums. 3, 6 un 12 mēnešu RIGIBOR novembra beigās samazinājās attiecīgi līdz 9.5%, 12.0% un 13.1% (oktobra beigās – 13.9%, 14.8% un 15.7%). Naudas tirgus procentu likmju kritums veicināja mājsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmju samazinājumu. Latos izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme (13.0%) bija zemākā kopš 2007. gada marta, bet eiro izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme (5.5%) – kopš 2006. gada oktobra. Savukārt noguldījumu procentu likmju dinamikā dominēja kāpuma tendence.

Novembrī Latvijas Bankas noteiktais ASV dolāra un Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret latu samazinājās attiecīgi par 1.3% un 1.2%, bet Japānas jenas kurss palielinājās par 3.6%.

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI (perioda beigās; milj. latu)

	2009	
	X	XI
MFI¹		
M3	5 598.4	5 654.3
Repo darījumi	0	0
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	79.1	85.6
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	0.9	0.9
M2	5 518.4	5 567.9
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	2 399.3	2 411.8
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	257.0	253.4
M1	2 862.1	2 902.6
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	641.8	639.6
Noguldījumi uz nakti	2 220.3	2 263.1
Tīrie ārējie aktīvi	-3 525.3	-3 333.2
Kredīti rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	13 796.7	13 718.8
Kredīts valdībai	665.0	580.8
Centrālās valdības noguldījumi	2 181.4	2 140.2
Ilgāka termiņa finanšu saistības	2 141.9	2 106.7
Latvijas Banka		
M0	1 593.8	1 729.2
Skaidrā nauda apgrozībā	745.6	739.5
Noguldījumi Latvijas Bankā latos	838.9	942.3
Noguldījumi Latvijas Bankā ārvalstu valūtā	9.3	47.4
Tīrie ārējie aktīvi	3 169.8	3 338.0
Tīrie iekšējie aktīvi	-1 575.9	-1 608.8
Kredīti	-1 313.0	-1 350.8
MFI	226.1	145.2
Valdībai (neto)	-1 539.2	-1 496.0
Pārējie aktīvi (neto)	-262.9	-258.0
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. eiro)	4 523.28	4 804.51
Zelts	174.36	195.31
Speciālās aizņēmuma tiesības	130.74	130.53
Rezerves pozīcija SVF	0.06	0.06
Ārvalstu konvertējamās valūtas	4 218.12	4 478.61
Ārējās rezerves (perioda beigās; milj. ASV dolāru)	6 664.53	7 169.07
Zelts	256.90	291.43
Speciālās aizņēmuma tiesības	192.63	194.78
Rezerves pozīcija SVF	0.09	0.09
Ārvalstu konvertējamās valūtas	6 214.91	6 682.77

¹ Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas metodoloģiju.

PROCENTU LIKMES UN LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE ĀRVALSTU VALŪTU KURSI

	2009	
	X	XI
Latos izsniegto iekšzemes starpbanku kredītu vidējā svērtā procentu likme	1.3	1.4
Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu procentu likmes		
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti latos)	8.5	12.1
Kredīti mājsaimniecībām (izsniegti latos)	15.2	13.0
t.sk. mājokļa iegādei	10.6	9.9
Kredīti nefinanšu sabiedrībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	5.0	5.0
Kredīti mājsaimniecībām (izsniegti ārvalstu valūtā)	5.6	5.2
t.sk. mājokļa iegādei	4.2	4.0
No rezidentu nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām piesaisīto noguldījumu procentu likmes		
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti latos)	5.4	5.4
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	0.6	0.6
Mājsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti latos)	9.6	10.2
Mājsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti latos)	1.0	1.0
Nefinanšu sabiedrību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.9	1.2
Nefinanšu sabiedrību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.3	0.4
Mājsaimniecību termiņnoguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	2.3	2.5
Mājsaimniecību pieprasījuma noguldījumi (veikti ārvalstu valūtā)	0.8	0.8
Latvijas Bankas refinansēšanas likme (perioda beigās; %)	4.0	4.0
Ārvalstu valūtu kursi (perioda beigās)		
Ls pret USD	0.4770	0.4710
Ls pret GBP	0.7820	0.7730
Ls pret 100 JPY	0.5280	0.5470
Ls pret EUR	0.7028	0.7028

MFI (IZŅEMOT LATVIJAS BANKU) KOPSAVILKUMA BILANCE (perioda beigās; milj. latu)

	2009	
	X	XI
MFI rezerves	946.8	1 084.3
Nacionālā valūta kasēs	103.8	99.9
Noguldījumi Latvijas Bankā	843.0	984.4
Ārzemju aktīvi	4 677.4	4 458.3
Ārvalstu valūta kasēs	61.6	64.8
Prasības pret MFI	2 812.1	2 643.6
Prasības pret ne-MFI	1 712.9	1 650.2
Pārējie aktīvi	90.8	99.7
Prasības pret centrālo valdību	591.7	508.0
Prasības pret vietējo valdību	73.3	72.8
Prasības pret valsts nefinanšu sabiedrībām	390.5	396.6
Prasības pret finanšu iestādēm un privātajām nefinanšu sabiedrībām	7 418.6	7 369.3
Prasības pret mājsaimniecībām	6 153.2	6 121.0
Neklasificētie aktīvi	949.0	1 031.3
Pamatlīdzekļi	156.4	154.6
Nauda ceļā	15.9	28.4
Pārējie aktīvi	432.4	451.8
Prasības pret rezidentu MFI (t.sk. ieguldījumi)	344.4	396.6
Aktīvi pavisam	21 200.4	21 041.6
<i>Papildpostenis: aktīvi pārvaldīšanā</i>	<i>316.5</i>	<i>357.7</i>
Noguldījumi uz nakti latos	1 008.0	1 056.4
Valsts nefinanšu sabiedrību	67.2	75.9
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	454.3	477.6
Mājsaimniecību	486.6	502.8
Termiņnoguldījumi un noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu latos	1 043.5	1 067.9
Valsts nefinanšu sabiedrību	193.3	209.5
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	348.1	352.7
Mājsaimniecību	502.1	505.7
Rezidentu noguldījumi ārvalstu valūtā	2 823.6	2 803.2
Valsts nefinanšu sabiedrību	62.2	52.8
Finanšu iestāžu un privāto nefinanšu sabiedrību	1 007.2	1 008.9
Mājsaimniecību	1 754.3	1 741.5
Centrālās valdības noguldījumi	642.3	644.1
Vietējās valdības noguldījumi	162.1	158.3
Tranzītfondi	3.2	3.0
Ārzemju pasīvi	11 372.5	11 129.5
Saistības pret MFI	7 788.8	7 519.2
Saistības pret ne-MFI	3 005.5	3 030.7
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	578.2	579.6
Saistības pret Latvijas Banku	226.1	145.2
Emitētie parāda vērtspapīri	154.5	153.2
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	79.1	85.6
Kapitāls un rezerves	1 529.1	1 506.4
Rezidentu	507.9	478.8
Nerezidentu	1 021.2	1 027.6
Uzkrājumi parādiem un saistībām	1 417.2	1 507.1
Neklasificētie pasīvi	739.2	781.7
Nauda ceļā	81.3	126.1
Pārējie pasīvi (t.sk. pakārtotās saistības)	345.5	290.8
Saistības pret rezidentu MFI	312.4	364.8
Pasīvi pavisam	21 200.4	21 041.6
<i>Papildpostenis: pasīvi pārvaldīšanā</i>	<i>316.5</i>	<i>357.7</i>

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas monetāro rādītāju, kā arī starptautisko rezervju raksturlielumu publicēšanas datumi atrodami Starptautiskā Valūtas fonda Datu izplatīšanas standartu biļetena padomes interneta lapā (<http://dsbb.imf.org>). Šie dati visagrāk tiek publicēti Latvijas Bankas interneta lapā (<http://www.bank.lv>).